

شناسایی چالش ها و راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد با رویکرد پدیدارشناسی در دوره ابتدایی

۱ مجید کهرزهی

۲ زهرا مقیمی

۳ وحید حاجیلو

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۱

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و واکاوی عمیق چالش ها و راهبردهای فرآیند ارزشیابی در شبکه آموزشی دانش آموز (شاد) پرداخته است. پژوهش دارای رویکرد کیفی است و به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت توصیفی تحلیلی است و با بهره گیری از پدیدارشناسی انجام گرفته است. جامعه آماری کلیه ی معلمان دوره ابتدایی شاغل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در بخش مرکزی شهر میرجاوه شامل ۱۲۰ معلم در ۱۰ مدرسه دوره ابتدایی می باشد که با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند از هر مدرسه ۳ معلم و در مجموع ۳۰ معلم به عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها مصاحبه نیمه ساختار یافته است و بصورت غیر حضوری و در قالب ۶ سوال انجام گرفت که ۳ سوال مربوط به چالش های ارزشیابی و ۳ سوال مربوط به راهبردهای ارزشیابی می باشد. پس از انجام مصاحبه، به منظور تجزیه و تحلیل داده ها، از راهبرد هفت مرحله ای کلایزی استفاده شده است. همچنین قابلیت تائید از طریق مرور و بازبینی های دقیق و چندین باره داده ها، تفسیرها و یافته های این مطالعه با نگاهی به مطالعات پیشین حاصل شده است. نتایج نشان داد مهمترین چالش های ارزشیابی شامل زیرساخت های ضعیف، اعتبار پایین ارزشیابی، مشکلات دانش آموزان، عدم نظارت دقیق معلم، عدم مشارکت خانواده ها، عدم برقراری ارتباط دوسویه، اضطراب و تنش بالاست و در مقابل، استفاده از قابلیت های سایر برنامه ها، برگزاری ارزشیابی تصویری، بهره گیری از ارزشیابی تلفیقی، طرح سوالات استاندارد، توجه به ویژگی های دانش آموزان، نظارت مستمر معلم، و جلب مشارکت خانواده ها از مهمترین راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد می باشد.

کلیدواژه ها: آموزش مجازی، ارزشیابی، پدیدارشناسی، شبکه شاد.

۱ دانشجوی کارشناسی ارشد گروه مدیریت و برنامه ریزی آموزش عالی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

mkahrazahi1378@gmail.com

۲ استادیار گروه مدیریت، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران. Shadi.moghimi@gmail.com

۳ استادیار گروه مدیریت کسب و کار، واحد جهاد دانشگاهی، ارومیه، ایران. vahid_sun62@yahoo.com

مقدمه

شیوع گسترده ویروس کووید ۱۹ در سراسر جهان و در همه عرصه‌ها انقلابی نوین ایجاد کرد. بحران ناشی از این ویروس تقریباً در همه زمینه‌های اجتماعی، از جمله آموزش، تأثیرات گسترده و بی سابقه‌ای برجا گذاشت. در این راستا، مدارس در مارس ۲۰۲۰ تقریباً در همه کشورهای جهان به یکباره تعطیل شدند. پیش از این بسیاری از کشورها چنین بحران اجتماعی که منجر به تعطیلی مدارس شود را تجربه نکرده بودند و دانش محدودی در مورد چگونگی کنار آمدن با این وضعیت و چالش‌های ناشی از یادگیری الکترونیکی وجود داشت (گرهارد هابر و هلم، ۲۰۲۰). با تغییرات گسترده‌ای که این ویروس در حوزه آموزش پدید آورد، آموزش الکترونیکی بصورت فرایندی جایگزین و به نوعی تنها راه ممکن برای استمرار و هدایت فرآیند آموزش اهمیت پیدا کرد. آندرسون^۵ (۲۰۱۶) سیستم آموزش الکترونیکی را نوعی آموزش آنلاین می‌داند که با استفاده از فناوری‌های چند رسانه‌ای در یک زمینه رسمی انجام می‌گیرد.

همگام با تحولات ناشی از ویروس کرونا، در ایران نیز از طریق ایجاد و بکارگیری پلتفرمی به نام شبکه آموزشی دانش‌آموزان (شاد)، گام موثری در استمرار آموزش مدارس بصورت الکترونیکی برداشته شد. شبکه شاد به عنوان ابزاری مکمل در فرایند آموزش، فرصت خوبی در اختیار متولیان امر قرار داد تا در شرایط بحرانی و عدم امکان برگزاری حضوری کلاس‌های درس، آن را به عنوان یک روش جایگزین مورد استفاده قرار دهند. علاوه بر این با شناسایی نقاط ضعف و اصلاح آنها، شبکه شاد می‌تواند به بازوی محرک و کمکی آموزش و پرورش تبدیل شده و در گستره تعلیم و تربیت جاودانه باقی بماند (دوجی، مقیمی و حاجی لو، ۱۴۰۰).

با بهره‌گیری از آموزش الکترونیکی، بالتبع تمام مولفه‌های آموزش نیز تحت تأثیر این امر قرار گرفته و دچار تغییر و تحول می‌گردد. مهمترین تغییرات را می‌توان در سه دسته عمده شامل مسائل مرتبط با فراگیران، مربیان و توسعه محتوا دسته‌بندی کرد. مسائل مرتبط با فراگیران به انتظارات، آمادگی، هویت و مشارکت آنان در کلاس‌های آنلاین اشاره دارد. مسائل مهم مرتبط با مربیان نیز در برگزیده‌ی تغییر نقش‌ها، تغییر وضعیت از حالت چهره به چهره به حالت آنلاین، مدیریت زمان و سبک‌های تدریس و ارزشیابی است و در نهایت، از مهمترین رئوس مسائل مرتبط به محتوا می‌توان به نقش مربیان در توسعه محتوا، ادغام چند رسانه‌ای در محتوا، نقش استراتژی‌های آموزشی در توسعه محتوا

4 . Gerhard Huber & Helm

5 . Anderson

و .. اشاره کرد (کبریتیچی، لپشوتز و سانتیاگو،^۶ ۲۰۱۷). از آنجا که آموزش در شبکه شاد نیز جزو آموزش‌های الکترونیکی و از راه دور محسوب می‌شود، بر مولفه‌های آموزش تاثیر گذاشته و برای معلمان و دانش‌آموزان در این مدت خالی از چالش نبوده است. یکی از مهمترین و برجسته‌ترین این چالش‌ها که دغدغه بسیاری از معلمان و حتی دست‌اندرکاران امر آموزش بوده مسائل مرتبط با فرآیند ارزشیابی است.

ارزشیابی به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر فرآیندهای آموزشی و برنامه‌های درسی، معلمان را به چالش می‌کشد تا انواع تکنیک‌های ارزیابی را که نیازهای یادگیری را برآورده می‌سازند، مدنظر قرار دهند (نولن،^۷ ۲۰۱۱). معلمان نیز از فرآیند ارزشیابی جهت به دست آوردن اطلاعاتی برای تصمیم‌گیری صحیح در مورد دانش‌آموزان، تدوین برنامه‌های درسی و حتی تعیین سیاست‌های آموزشی استفاده می‌کنند. آنان با بکارگیری روش‌های مختلف ارزشیابی می‌توانند دانش‌آموزان را مورد ارزیابی قرار داده تا مشخص سازند آیا محتوای آموزش داده شده برای آنان قابل درک بوده است یا خیر. به عبارتی، بررسی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان معیاری برای ارزشیابی صلاحیت‌های معلمی باشد (دراکوا و آنتوی،^۸ ۲۰۲۱).

بهرگیری از شبکه شاد، چالش‌های مربوط به ارزشیابی را دوجندان کرده است چرا که باید ارزشیابی متناسب با شرایط آموزش و بصورت الکترونیکی صورت پذیرد. در این نوع ارزشیابی، از آنجا که معلم و دانش‌آموزان تعامل رو در رو ندارند، ممکن است به عللی چون امکان تقلب، عدم نظارت و کنترل دقیق، عدم تعامل و بازخورد سریع و غیره، روایی یا پایایی آزمون‌های مجازی زیر سوال رود که متعاقباً موجب برداشت نادرست معلمان از میزان آموخته‌های فراگیران و حتی به اشتباه انداختن خود فراگیران و اولیای آن‌ها خواهد شد. براری و همکاران (۱۳۹۸) نیز بر این عقیده‌اند که در ارزشیابی‌های پایانی آموزش الکترونیکی، از آزمون‌های مناسب برای سنجش عملکرد فراگیران و مهارت‌های حل مسئله استفاده نمی‌شود و در نتیجه معمولاً این فرآیند به جای آنکه بر فراهم‌سازی فرصت‌های یادگیری آن‌ها مبتنی باشد صرفاً منحصر به جمع‌آوری داده‌ها و اعلام نتایج می‌شود. از سوی دیگر ارزشیابی از راه دور غالباً استرس‌آور است. این نوع ارزشیابی نیاز به تامین و تنظیم زیرساخت، نرم افزار و سخت افزارهای مخصوص دارد. به عبارتی، متکی بر اتصال به شبکه اینترنت است که ایجاب می‌کند پیش-بینی‌های لازم قبل از شروع امتحان لحاظ شود. از طرفی نیز، دلایل شخصی یا فرهنگی ممکن است

6. Kebritchi, Lipschuetz & Santiago

7. Nolen

8. Darkwal & Antwi

سبب شود تا تعامل دو طرفه بین معلم و دانش‌آموزان برقرار نشود. همچنین، اگر احیانا در طول امتحان فراگیر با مشکلات فنی روبرو شود پشتیبانی از فراگیران و رفع مشکل از راه دور کار ساده‌ای نخواهد بود (راتگرز؛ ۲۰۲۰).

با بکارگیری شبکه شاد، پژوهش‌های متعددی به بررسی چالش‌ها و قابلیت‌های این شبکه در راستای بهبود فرآیند یاددهی-یادگیری بصورت الکترونیکی پرداخته‌اند. عباسی، حجازی و حکیم زاده (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان تجربه زیسته معلمان از فرصت‌ها و چالش‌های تدریس در شبکه شاد، ده فرصت و نه چالش را بیان کردند که یکی از مهمترین چالش‌های شناسایی شده، دشوار بودن سنجش یادگیری واقعی دانش‌آموزان و سلب قدرت نظارت از معلم می‌باشد. همچنین حاجی، محمدی مهر و محمد آذر (۱۴۰۰) در یک مطالعه پدیدارشناسی در بازنمایی مشکلات آموزش در فضای مجازی با استفاده از شبکه شاد در دوران پاندمی کرونا، مهمترین مشکلات و چالش‌های آموزش در برنامه شاد را دارای ۶ مضمون کلی شامل؛ مشکلات مربوط به دانش‌آموزان و والدین، مشکلات مربوط به معلمان، مشکلات محتوا، مشکلات تجهیزات، مشکلات سازمانی و مشکلات مربوط به ارزشیابی دانسته‌اند که مشکلات مربوط به ارزشیابی شامل نبودن نظارت دقیق و بروز پدیده تقلب و عدم بازخورد مناسب و چهره به چهره می‌باشد. حیدری و کشمیری (۱۴۰۲) در مروری بر انواع روش‌های ارزیابی الکترونیکی نتیجه گرفتند آزمون‌های الکترونیکی بستر مناسبی را برای سنجش سطوح مختلف شناختی فراهم می‌کند. نکته خیلی مهم انتخاب متناسب آزمون با اهداف آموزشی است که می‌تواند در بهبود اثر بخشی ارزیابی مؤثر باشد. کرامتی، رحیمی و افرا (۱۴۰۱) نیز در بررسی مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد توسط نومعلم عمده‌ترین این چالش‌ها را مشکلات مربوط به همراهی والدین و دانش‌آموزان با معلم برای یک ارزشیابی معتبر و مشکلات نرم افزاری و سخت افزاری برای حضور مؤثر در شبکه شاد عنوان کرده‌اند. دره سیبی و منتظر (۱۳۹۹) پژوهشی با هدف ارائه مدل آمادگی اجرای ارزشیابی الکترونیکی انجام دادند. مدل تحقیق دارای ابعاد چهارگانه می‌باشد که عبارتند از فناوریانه (شبکه و امنیت، نرم افزار ارزشیابی الکترونیکی)، مدیریتی/نظارتی (قوانین و مقررات، آمادگی مالی و آمادگی منابع انسانی)، پداگوژی (بعد تعلیم و تربیتی ارزشیابی، و اعتماد به شواهد یادگیری) و محیطی (فرهنگ). نتایج تحقیق می‌تواند برای برآورد آمادگی مراکز آموزشی در اجرای ارزشیابی الکترونیکی به کار رود و به آنها کمک می‌کند تا آمادگی خود را پیش از پیاده سازی آن بسنجند.

نارنجی ثانی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان شناسایی مؤلفه‌های ارزشیابی نظام یادگیری الکترونیکی، عوامل مرتبط با ارزشیابی نظام یادگیری الکترونیکی را در قالب استاد، دانشجو، دستیار آموزشی، فرایند یاددهی- یادگیری، محتوا، ارزشیابی، خدمات پشتیبانی، تعامل، نظام آموزش و توانمندسازی، نظام انگیزش، اهداف و استراتژی های دانشگاه، نظام مدیریت دانش، فرهنگ، منابع کالبدی، نرم افزار، سخت افزار و زیرساخت شناسایی کردند. پژوهش با رویکرد کیفی و با روش پدیدارشناسانه انجام شده است. عبدلی و محمدحسینی (۱۳۹۴) در پژوهشی با بهره‌گیری از روش سنتز پژوهی به ارائه الگویی جامع برای ارزشیابی آموزش الکترونیکی پرداختند که بر طبق نتایج این پژوهش، مهمترین مولفه‌های ارزشیابی شامل قابلیت استفاده، کیفیت محتوا و اطلاعات، دسترس پذیری، ارتباط، تعامل و روابط کاربرها، مدیریت و قابلیت کنترل، سیستم فنی و خدمات و پشتیبانی است. همچنین، مهمترین ابزارهای ارزشیابی شامل پرسشنامه، چک لیست و مصاحبه و مهمترین روش‌های ارزشیابی نیز شامل مطالعه موردی، زمینه‌یابی و تحلیل اسنادی می باشد. جاودانی و اناری نژاد (۱۳۹۷) در پژوهشی با هدف ارزشیابی از کیفیت عناصر برنامه درسی آموزش الکترونیکی نشان دادند که کیفیت عناصر برنامه درسی آموزش الکترونیکی (شامل هدف، محتوا، رسانه، طراحی، سازماندهی مواد یادگیری، راهبردهای یاددهی یادگیری و ارزشیابی) در حد متوسط است که بیانگر وضعیت چندان مطلوبی برای برنامه درسی آموزش الکترونیکی در کشور ما نیست. شایان ذکر است که در میان عناصر برنامه‌درسی مورد مطالعه، «رسانه‌های آموزشی» دارای بالاترین مطلوبیت کیفی و «ارزشیابی فراگیران» پایین ترین مطلوبیت از نظر کیفیت را دارا می‌باشند. تقی زاده و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود نشان دادند در کنار معایب ارزشیابی الکترونیکی، این نوع ارزشیابی در صورت توجه و استفاده صحیح از آن قابلیت‌های مثبت بسیاری نیز دارد. نتایج تحقیق این پژوهشگران نشان داد مهمترین قابلیت‌های سنجش الکترونیکی شامل: سنجش همتایان و کار در گروه، ارائه بازخورد فوری و سازنده، درگیر شدن فراگیر با فرآیندهای یادگیری، افزایش عدالت آموزشی و خود ارزیابی آنلاین فراگیر می باشد. رضایی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران در دوران کرونا با تاکید بر عدالت ارزشیابی مهمترین شیوه‌های ارزشیابی در دوران شیوع کرونا (آموزش مجازی) را شامل امتحان حضوری (در صورت مجوز مبادی ذیربط)، امتحان کتبی مجازی، امتحان شفاهی مجازی، پرسش و پاسخ شفاهی، ارائه‌های مجازی، کارپوشه الکترونیکی و ارزشیابی‌های چندگانه (تلفیقی)

عنوان کرده است. گوانگول^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی چالش‌های ارزشیابی از راه دور، چالش‌های اصلی را عدم صداقت تحصیلی، ضعف زیر ساخت‌ها، خطا در نتایج و عدم تعهد دانش‌آموزان به مشارکت در ارزیابی عنوان کرده‌اند. دراکوا و آنتوی (۲۰۲۱) در یک پژوهش موردی به مقایسه اثربخشی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در یادگیری آنلاین در زمان شیوع ویروس کرونا پرداختند که نتایج نشان داد یادگیری در کلاس درس نسبت به یادگیری آنلاین موثرتر بوده است و این امر در برخی موارد می‌تواند بدلیل ضعف ارزشیابی در آموزش الکترونیکی باشد.

در نهایت می‌توان گفت بررسی مبانی نظری و پیشینه تحقیق حاکی از آن است که تمامی تلاش‌ها باید معطوف به برطرف نمودن کاستی‌های آموزش‌های الکترونیکی در راستای افزایش کیفیت و اثربخشی آموزش باشد. از آنجا که در ایران و بخصوص در دوره ابتدایی آموزش‌های الکترونیکی در شبکه شاد در حال انجام است، توجه به کلیه ابعاد این شبکه برای ارتقای کیفیت آموزش ضروری به نظر می‌رسد. هر چند در طی همین مدت از فعالیت شبکه شاد، پژوهشگران زیادی در خصوص آن تحقیقاتی انجام داده‌اند که تا حدودی توانسته بر کیفیت آن موثر باشد اما هنوز هم با شرایط آرمانی فاصله دارد و نیاز است تا تحقیقات علمی و کارشناسانه بیشتری صورت گیرد. با وجود تحقیقات صورت گرفته در این حوزه، کمتر پژوهشی به بحث ارزشیابی الکترونیکی در آموزش و پرورش و علی‌الخصوص در دوره ابتدایی پرداخته است. تحقیقات اندکی هم که به این حوزه ورود پیدا کرده‌اند با نگرشی یک بعدی، بیشتر معطوف به چالش‌های ارزشیابی بوده‌اند در حالی که این پژوهش علاوه بر چالش‌ها، به راهکارهای کاربردی و عملیاتی فرآیند ارزشیابی در شبکه شاد نیز نگاه ویژه‌ای دارد. نتایج حاصل از این پژوهش علاوه بر تعیین و تبیین جایگاه واقعی ارزشیابی در شبکه شاد به معلمان کمک خواهد کرد تا با شناسایی چالش‌ها و بکارگیری راهکارهای اصولی مبتنی بر خلاقیت بتوانند بهترین و دقیق‌ترین ارزشیابی را از فراگیران خود در شبکه شاد داشته باشند.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت توصیفی تحلیلی است. همچنین دارای رویکرد کیفی است و با بهره‌گیری از روش پدیدارشناسی کلایزی انجام گرفته است. این روش شامل

¹ . Guangul

هفت گام به شرح زیر است که برای بررسی پدیده مورد مطالعه براساس تجربه زیسته افراد استفاده می‌شود:

- ۱- مطالعه‌ی تمام توصیف‌های ارائه شده توسط شرکت کننده در مطالعه (که بطور مرسوم پروتکل نامیده می‌شود) به منظور مأنوس شدن و هم احساس شدن.
- ۲- مراجعه به هر یک از پروتکل‌ها و استخراج جملات و عباراتی که مستقیماً به پدیده مورد مطالعه مرتبط است. این مرحله تحت عنوان استخراج جملات مهم شناخته شده است.
- ۳- درک معنای هر یک از جملات مهم که در اصطلاح فرموله کردن معانی نامیده می‌شود.
- ۴- تکرار مراحل فوق برای هر پروتکل و قرار دادن معانی فرموله شده و مرتبط به هم در خوشه‌هایی از تم‌ها (مقوله‌ها).
- ۵- تلفیق نتایج در قالب یک توصیف جامع از موضوع مورد پژوهش.
- ۶- فرموله کردن توصیف جامع پدیده تحت مطالعه به صورت یک بیانیه صریح و روشن از ساختار اساسی پدیده مورد مطالعه که اغلب تحت عنوان ساختار ذاتی پدیده نام‌گذاری می‌شود.
- ۷- اعتبار سنجی نهایی یافته‌ها از طریق مراجعه مجدد به هر یک از شرکت کنندگان و انجام یک مصاحبه منفرد و یا انجام جلسات متعدد مصاحبه و اخذ نظرات شرکت کنندگان در خصوص یافته‌ها. دغدغه اصلی رویکرد پدیدارشناسی کشف تجارب مشترک افراد در مورد یک پدیده می‌باشد. بنابراین، سوال اصلی در این نوع پژوهش‌ها کشف تجربه افراد در مورد آن پدیده و سوالات جزئی، ویژگی‌ها، جزئیات و یا پیامدهای آن پدیده می‌باشد که با تکیه بر اکتشافات حاصل از این تجارب می‌توان به آنها پاسخ داد. در نتیجه، براساس این رویکرد با استعانت از تجربیات زیسته معلمان درگیر آموزش در شبکه شاد، سوالات اصلی پژوهش در دو قسمت اصلی شامل، مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد و مهمترین راهبردهای ارزشیابی در این شبکه خلاصه شد.

حوزه پژوهش کلیه‌ی معلمان دوره ابتدایی شاغل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در بخش مرکزی شهرستان میرجاوه در استان سیستان و بلوچستان به تعداد ۱۲۰ معلم در ۱۰ مدرسه دوره ابتدایی می‌باشد. برای انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و صاحب‌ها تا رسیدن به اشباع اطلاعاتی ادامه یافت. پژوهش کیفی در خصوص حجم نمونه انعطاف پذیر است و اشباع، حرف

اول را می زند. منظور از اشباع به عنوان یک قانون کلی در پژوهش کیفی آن است که نمونه گیری تا آنجا ادامه می یابد که اطلاعات جدیدی به دست نیامده یا دیدگاه جدیدی قابل دستیابی نباشد. در تحقیق حاضر در نمونه ۳۰ ام اشباع نظری حاصل گشت. لذا حجم نمونه ۳۰ معلم می باشد. همچنین از آنجا که روش نمونه گیری هدفمند می باشد، مهم ترین شاخص ها در انتخاب افراد نمونه به شرح زیر در نظر گرفته شد: تأیید صلاحیت شایستگی معلم توسط مدیر هر آموز شگاه به عنوان نماینده معلمان؛ داشتن سابقه خدمت بیش از پانزده سال؛ دارا بودن تخصص و تجربه کافی در استفاده از شبکه شاد (بیش از یکسال). با توجه به شاخص های مذکور، معلمان واجد شرایط شناسایی و نمونه آماری به شرح جدول ۱ انتخاب گردید.

جدول ۱: نمونه آماری تحقیق

ردیف	مدارس پسرانه	تعداد	ردیف	مدارس دخترانه	تعداد
۱	دبستان شهید حسین ریگی	۳	۶	دبستان سمیه	۳
۲	دبستان شهید باب الدین ریگی	۳	۷	دبستان فاطمه زهرا (س)	۳
۳	دبستان حضرت علی بن ابیطالب (ع)	۳	۸	دبستان بنت الهدی صدر	۳
۴	دبستان شهدای بانک مسکن	۳	۹	دبستان معراج	۳
۵	دبستان توحیدی نسب	۳	۱۰	دبستان فرهنگیان	۳
تعداد					
۳۰					

همچنین در این تحقیق ابزار گردآوری داده ها از نوع مصاحبه نیمه ساختار یافته می باشد که با توجه به تعطیلی مدارس و عدم امکان انجام مصاحبه حضوری، پژوهشگران ناگزیر شدند مصاحبه را بصورت غیر حضوری و در فضای مجازی انجام دهند. این کار با رعایت تمامی دستورالعمل های لازم جهت انجام یک مصاحبه اصولی، و با تهیه و در اختیار قرار دادن تمامی سوالات مصاحبه در قالب فایل پی دی اف به شرکت کنندگان انجام گرفت. به همین منظور در مجموع ۶ سوال طراحی شد که ۳ سوال مربوط به چالش های ارزشیابی و ۳ سوال نیز مربوط به راهبردهای ارزشیابی می باشد. چارچوب نظری تحقیق مبتنی بر نظریه همبی^۱ و همکاران (۲۰۰۷) است که در آن مسایل فنی، چالش های پداگوژیکی، مسایل اخلاقی، و مسایل روانی ناشی از اضطراب های تکنولوژی مبنای طراحی سوالات پرسشنامه قرار گرفتند. برای بررسی روایی پرسشنامه، از روایی صورتی استفاده شد و در این فرایند سوالات به همراه اهداف کلی پژوهش برای چهار نفر از اساتید متخصص در حیطه ارزشیابی و آموزش

^۱ . Hemby

مجازی ارسال گردید و پس از دریافت نظرات آنان در برخی از سوالات تجدید نظر شد و در نهایت سوالات تایید شده برای شرکت کنندگان در مصاحبه ارسال شد. در مرحله بعد جهت اطمینان از این موضوع که تا چه میزان می‌توان به نتایج و یافته‌های حاصل از کدگذاری متن مصاحبه‌ها اعتماد کرد از دو روش ضریب آلفای کرپیندروف و توافق درون موضوعی استفاده شد. در روش ضریب آلفای کرپیندروف تفاضل عدم توافق مشاهده شده و عدم توافق مورد انتظار کدگذاری‌ها از عدد یک کسر می‌شود. در این تحقیق میزان این ضریب $0/76$ محاسبه شد (که براساس قاعده چنانچه بالاتر از $0/7$ باشد نشان از پایایی خوب داده‌ها دارد). در روش توافق درون موضوعی نیز از دو کدگذار (ارزیاب) استفاده شد. یکی از کدگذارها از اساتید برجسته حوزه آموزش بود که در امر کدگذاری مشارکت داشت. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که از نظر دو نفر مشابه بودند با عنوان "توافق" و کدهای غیرمشابه با عنوان "عدم توافق" مشخص شد. سپس برای مشخص کردن درصد توافق درون موضوعی تعداد کل کدها تقسیم بر تعداد توافق‌ها گردید. براساس قاعده چنانچه این عدد از $0/6$ بیشتر باشد نشان از قابلیت اعتماد کافی تحلیل دارد. در این تحقیق میزان این عدد $0/71$ محاسبه شد.

پس از انجام مصاحبه، شرکت‌کنندگان نظرات و تجربیات زیسته خود را بصورت نوشتار و بصورت ویس با واسطه مدیران مدارس به دست پژوهشگران رساندند. لازم به ذکر است در انجام مراحل مصاحبه اصل اشباع نظری رعایت گردید و حتی در چند مورد به منظور دستیابی به اهداف و نتایج اصلی، مصاحبه با شرکت کنندگان تکرار گردید. پس از انجام مصاحبه، جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از راهبرد هفت مرحله‌ای کلایزی استفاده شد. این راهبرد از هفت مرحله برای تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه در رویکردهای پدیدارشناسانه تشکیل شده است. مرحله اول شامل خواندن دقیق کلیه توصیفات شرکت کنندگان جهت هم‌احساس شدن، مرحله دوم، استخراج عبارات مهم از کلیه توصیفات و یافته‌های مرتبط با موضوع، مرحله سوم، شکل‌گیری معنای عبارات مهم استخراج شده از یافته‌ها، مرحله چهارم، سازماندهی توصیفات و مفاهیم مشترک در دسته‌های موضوعی خاص، مرحله پنجم، تبدیل کلیه یافته‌های استنتاج شده به توصیفات کامل و جامع، مرحله ششم، تبدیل توصیفات کامل از پدیده مورد پژوهش به یک توصیف روشن و واقعی بصورت خلاصه و در مرحله هفتم نیز معتبرسازی نهایی صورت می‌پذیرد.

یافته‌های پژوهش

داده‌های بدست آمده در دو قسمت شامل چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد و راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی تجزیه و تحلیل شدند.

۱. مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی

۱-۱ زیر ساخت‌های ضعیف شبکه شاد

زیرساخت‌های ضعیف شبکه شاد برگزاری یا انجام فرآیند ارزشیابی به نحو احسن را با مشکل مواجه ساخته است. در واقع، یکی از مهمترین چالش‌های پیش روی معلمان برای ارزشیابی در این شبکه، زیر ساخت‌های ضعیف آن مانند ناکارآمدی در ارزشیابی با کیفیت و پایین بودن سرعت اینترنت است. مسئله‌ای که قریب به اتفاق معلمان آن را تایید و به آن اشاره کرده‌اند. در این خصوص یکی از معلمان اظهار داشت که: «برنامه شبکه شاد در شرایط فعلی خود دارای مشکلات زیر ساختی متعددی می‌باشد. جدای از این عوامل انجام فرآیند ارزشیابی در این شبکه بسیار دشوار و چالش برانگیز است و این خود دلیلی بر ناکارآمدی این شبکه در این برهه زمانی می‌باشد که نیازمند کارشناسی بیشتر است».

۲-۱ اعتبار پایین ارزشیابی

از آن جا که در این نوع ارزشیابی معلم نظارت مستقیمی بر این فرآیند ندارد، ممکن است به دلایل مختلف احتمالی نتایج حاصل از این ارزشیابی برای معلمان از اعتبار بالایی برخوردار نباشد. یکی از معلمان شرکت‌کننده در مصاحبه بیان کرد: «باید این نکته مهم را در نظر داشت که در شرایطی که ارزشیابی بصورت الکترونیکی صورت می‌پذیرد امکان تقلب در امتحان یا حتی در انجام فعالیت‌های درسی دانش‌آموزان وجود دارد یا ممکن است این فعالیت‌ها با مشارکت و دخالت شخص دیگری غیر از دانش‌آموز و به کمک دیگران انجام شود. در کل این امر غیر قابل انکار است که تقلب در امتحانات غیر حضوری بیشتر از امتحانات حضوری است که این خود باعث بی‌عدالتی و اجحاف در حق دانش‌آموزان و پدید آمدن مشکلات در آینده تحصیلی آنان و به تبع آن کاهش اعتبار نتایج حاصل از ارزشیابی خواهد شد».

۳-۱ مشکلات مربوط به دانش‌آموزان

برگزاری ارزشیابی در شبکه شاد رویکردی جدید در آموزش تلقی می‌شود و معلمان و دانش‌آموزان نیز هیچ گونه تجربه قبلی در این زمینه ندارند. این مسئله قطعاً مشکلات عدیده‌ای برای معلمان و بخصوص دانش‌آموزان به وجود خواهد آورد. به زعم معلمان شرکت‌کننده در مصاحبه، برخی موارد

مانند بی‌انگیزگی دانش‌آموزان و نداشتن آمادگی، بهانه‌جویی و حتی مشکلات تحصیلی در آینده از مشکلات ارزشیابی در شبکه شاد محسوب می‌شود. به گفته یکی از معلمان «در ارزشیابی از راه دور در شبکه شاد دانش‌آموزان به دلیل عدم تجربه و آگاهی کافی در این زمینه و نامشخص بودن دقیق اهداف و روش‌ها، انگیزه و رغبت زیادی برای شرکت در این نوع ارزشیابی‌ها از خود نشان نمی‌دهند که باعث می‌شود بازخورد مناسب و فوری دریافت نکرده و مشکلات آنان دوچندان شود».

۴-۱ عدم نظارت دقیق معلم

نظارت معلم در برگزاری فرآیند ارزشیابی از عوامل بسیار مهم در انجام ارزشیابی صحیح به شمار می‌آید. یکی از چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد، عدم امکان نظارت دقیق معلم بر فرآیند ارزشیابی و تعیین سطح آموخته‌های دانش‌آموزان است. این امر مانع از ارائه بازخورد مناسب و به موقع شده و حتی امکان بیان دستورالعمل‌ها و توضیحات و گوشزد کردن ایرادات احتمالی در ضمن برگزاری آزمون از معلم سلب می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این خصوص بیان کرد «عدم نظارت معلم بر فرآیند ارزشیابی علاوه بر افزایش احتمال تقلب و کاهش اعتبار ارزشیابی، سبب کج فهمی دانش‌آموزان می‌شود، چرا که در شرایط حضوری معلمان از نزدیک می‌توانند ایرادات احتمالی یا سوالات و ابهامات دانش‌آموزان را به سرعت برطرف نموده و بازخورد لازم را ارائه دهند در حالی که در شرایطی که ارزشیابی از راه دور در جریان است این کار هم برای معلمان و هم برای دانش‌آموزان یک چالش جدی به شمار می‌رود».

۵-۱ عدم مشارکت خانواده‌ها

در آموزش الکترونیکی، عواملی مانند مشارکت، نظارت و همکاری دقیق خانواده‌ها در برگزاری ارزشیابی از اهمیت بسزایی برخوردار است. عدم مشارکت خانواده‌ها، معلمان را در ارزشیابی صحیح میزان یادگیری دانش‌آموزان با چالش جدی مواجه خواهد کرد. یکی از مصاحبه‌شوندگان بر نقش پررنگ مشارکت خانواده‌ها تاکید داشت و بیان کرد: «در شرایطی که ارزشیابی از راه دور صورت می‌گیرد، نباید دانش‌آموزان گمان کنند چون معلم حضور ندارد پس هیچ نظارتی بر آن‌ها نیست. در چنین حالتی باید خانواده‌ها نقش معلم را ایفا کنند و برای ارزشیابی موثر با معلمان همکاری کنند. عکس این حالت زمانی است که خانواده‌ها علاوه بر عدم همکاری با معلمان، با دخالت‌های نابجای خود سبب تنش و التهاب شوند».

۶-۱ عدم برقراری ارتباط دوسویه

یکی از مهمترین چالش‌هایی که معلمان در آموزش الکترونیکی با آن درگیرند، نبود تعامل یا عدم برقراری ارتباط دوسویه بین معلم و دانش‌آموزان است. این امر معلمان را در ارزشیابی دقیق دچار مشکل خواهد کرد. معلمی در این خصوص اشاره داشت: «عدم برقراری ارتباط دو سویه و نداشتن تعامل در فرآیند ارزشیابی در شبکه شاد بخصوص برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی که باید کاملا در خصوص ارزشیابی توجیه شوند، یکی از چالش‌های جدی پیش روی معلمان است».

۷-۱ استرس، اضطراب و تنش بالا

برگزاری ارزشیابی همواره برای دانش‌آموزان توام با استرس، اضطراب و تنش بوده است اما اخیرا با تغییر رویه ارزشیابی از حالت حضوری به الکترونیکی، این مشکلات دوچندان شده بگونه‌ای که فرآیند و نتایج حاصل از ارزشیابی را تحت تاثیر قرار داده است. یکی از معلمان که این مسئله را از چالش‌های اصلی ارزشیابی در شبکه شاد می‌دانست معتقد بود که: «استرس دانش‌آموزان در سر جلسه آزمون شاید طبیعی به نظر آید اما در شرایطی که برگزاری ارزشیابی بصورت الکترونیکی و وابسته به اینترنت است، کندی سرعت اینترنت شبکه شاد، میزان استرس، اضطراب و تنش را نه تنها در دانش‌آموزان بلکه در خانواده‌ها نیز افزایش می‌دهد».

جدول ۲: خلاصه مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی

مؤلفه اصلی	مضمون‌های اصلی	مضمون‌های فرعی	کدهای توصیفی
چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد	زیر ساخت‌های ضعیف شبکه شاد	پایین بودن سرعت اینترنت	سرعت پایین اینترنت منجر به عدم استفاده مطلوب از آموزش مجازی می‌شود.
		ناکارآمدی در ارزشیابی با کیفیت	برنامه شاد برای ارزشیابی متناسب با آموزش از راه دور نیازمند توسعه بیشتری است تا از این طریق ارزشیابی‌های بهتری صورت گیرد.
	اعتبار پایین ارزشیابی	افزایش احتمال تقلب	به علت اینکه امکان تقلب در استفاده از برنامه شاد زیاد است، لذا معلمان در ارزشیابی دانش‌آموزان دچار مشکل هستند.
بی عدالتی و اجحاف در حق برخی از دانش‌آموزان		دانش‌آموزانی که از سیستم‌های بهتری برای اتصال به برنامه شاد برخوردار هستند معمولا در دریافت آموزش‌های ارائه شده با مشکل کمتری مواجه‌اند	
مشکلات مربوط به دانش‌آموزان	بی انگیزگی و عدم آمادگی دانش‌آموزان (بهانه جویی)	آموزش حضوری برای دانش‌آموزان همچنان بیشتری دارد و حتی جلسات ارزشیابی نیز با همچنان گروهی همراه است. اما در شبکه شاد دانش‌آموزان بصورت فردی آموزش می‌بینند که همچنان کمتر و کاهش انگیزه را بدنبال خواهد داشت و این امر در ارزشیابی الکترونیکی نیز مشهود است.	

انتقال ناقص مطالب آموزشی به جهت مشکلات زیر ساختی در آموزش مجازی و ضعف مشارکت کلاسی، باعث میشود دانش آموزان در مقاطع تحصیلی آتی دچار مشکل در فهم مطالب درسی شوند.	مشکلات تحصیلی در آینده		
در آموزش مجازی سرعت انتقال مطالب کمتر از آموزش حضوری است و در برخی موارد سوالات دانش آموزان نادیده گرفته می شود و یا کم کاری و عدم مشارکت آنان به چشم نمی آید.	عدم امکان ارائه بازخورد فوری و مناسب توسط معلم	عدم نظارت دقیق معلم	
در آزمون حضوری معلم ایرادات احتمالی را مطرح کرده و می تواند دانش آموز را تا حد امکان راهنمایی کند اما در آموزش مجازی معلم امکان ارائه توضیحات در خصوص ابهامات و نواقص را ندارد	عدم امکان بیان دستورالعملها و توضیحات و گوشزد کردن ایرادات احتمالی در حین برگزاری آزمون توسط معلم		
عدم نظارت دقیق والدین منجر به کاهش حضور دانش آموزان در کلاس شده و بر فرایند ارزشیابی نیز تاثیر گذار بوده است. بگونه ای که برخی از دانش آموزان دلیلی برای مطالعه دروس نمی بینند و به کمک همکلاسی های خود به سوالات آزمون پاسخ می دهند.	عدم نظارت دقیق و مشارکت والدین	عدم مشارکت خانوادهها	
عدم آشنایی برخی از والدین با سازوکارهای ارزشیابی مجازی و همچنین فضای نامساعد و تنشزا در خانوادهها، ممکن است نتایج ارزشیابی مجازی را از واقعیت دور کند.	دخالته و تنش در خانوادهها		
در آموزش غیر حضوری معمولاً ارتباط یکطرفه است و دانش آموز نقش منفعلی دارد.	عدم برقراری ارتباط دو طرفه و رو در رو	عدم برقراری ارتباط دوسویه	
عدم تسلط معلم به محیط ارزشیابی در آموزش مجازی معمولاً ارزیابی را تحت تاثیر قرار می دهد.	عدم ارزشیابی دقیق		
دانش آموزان به علت ضعف در زیرساختها و سیستمهای ارتباطی و یا احتمال قطعی اینترنت معمولاً دچار اضطراب زیادی در آزمون می شوند.	اضطراب و تنش بالا در آزمونهای غیر حضوری	استرس، اضطراب و تنش بالا	

۲. مهمترین راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی

۱-۲ استفاده از قابلیت های سایر برنامه ها

بسیاری از معلمان بر این عقیده بودند که برای با کیفیت تر کردن ارزشیابی، علاوه بر شبکه شاد می توان از پتانسیل های سایر برنامه ها و نرم افزارها جهت ارزیابی آموخته های دانش آموزان استفاده کرد. در واقع سایر برنامه ها با قابلیت ها و امکاناتی که دارند تا حد زیادی می توانند کاستی ها و ناکارآمدی شبکه شاد را پوشش داده و انجام فرآیند ارزشیابی را به نحو مطلوب تری ممکن سازند. یکی از معلمان بیان کرد: «برای این که ارزشیابی جنبه رسمی تری پیدا کند بهتر است که معلمان از سایر برنامه ها

مانند؛ آزمون الکترونیک در گوگل، آزمون ساز تشریحی، سایت همگام و.. استفاده کنند تا هم مشکلات ناشی از شبکه شاد برطرف شود و هم دانش آموزان راحت تر بتوانند به ارزشیابی خود بپردازند».

۲-۲ امکان برگزاری ارزشیابی تصویری

ارزشیابی در نمونه مورد مطالعه بصورت تصویری برگزار نمی شد. به همین دلیل برخی از معلمان شرکت کننده در مصاحبه اصرار به برگزاری ارزشیابی بصورت تصویری داشتند. هر چند این نوع ارزشیابی نیازمند امکانات و قابلیت هایی ویژه است اما معلمان برگزاری ارزشیابی به صورت تصویری را اقدامی موثر و مفید دانسته اند. معلمی در این خصوص اشاره داشت که: «در شرایطی که ارزشیابی از راه دور صورت می گیرد معلمان می توانند با ایجاد بستری مناسب، ارزشیابی را بصورت تصویری و آنلاین، هم بطور فردی و هم بصورت گروهی انجام دهند. در این حالت معلمان می توانند نظارت بیشتری بر صحت ارزشیابی داشته باشند و در صورت وجود ابهام یا ایراد با سرعت بیشتری آن را برطرف سازند».

۲-۳ بهره گیری از ارزشیابی بصورت تلفیقی

از دیدگاه معلمان، ارزشیابی بصورت تلفیقی یکی از بهترین راهبردهای انجام فرآیند ارزشیابی الکترونیکی در شبکه شاد است. پاسخگویان معتقد بودند که معلمان نباید کل فرآیند ارزشیابی را به آزمون های پایانی معطوف کنند، بلکه باید با بارم بندی مناسب، امتیازهای ارزشیابی را بصورت تلفیقی مشخص نموده و همه فعالیت ها و عملکردهای دانش آموزان را در طول سال تحصیلی مدنظر قرار داده و برای آن ها امتیاز قائل شوند. یکی از معلمان شرکت کننده در این خصوص اظهار داشت که: «یکی از راهبردهای ارزشیابی با کیفیت این است که معلمان از تمام جنبه ها به ارزیابی عملکرد دانش آموزان اقدام کنند. به عنوان نمونه استفاده از ارزشیابی های آغازین، تکوینی در طول جلسات، ارزشیابی بصورت عملی، بررسی دقیق تکالیف و فعالیت های انجام شده توسط دانش آموزان و در نهایت تهیه پوشه الکترونیکی و جمع آوری مستندات، می تواند دانش آموزان را از تمام جنبه های عملکرد تحصیلی مورد ارزیابی قرار دهد. همچنین این اقدام سبب می شود تا از استرس و اضطراب آزمون های الکترونیکی در شبکه شاد کاسته شود».

۲-۴ طرح سوالات استاندارد و باکیفیت

یکی دیگر از راهبردهایی که منجر به ارزشیابی مطلوب خواهد شد طرح سوالات استاندارد است که نقش مهمی در ارزیابی باکیفیت داشته و سبب افزایش اعتماد به نتایج ارزشیابی خواهد شد. یکی از

معلم‌ان نسبت به اهمیت این مسئله بیان داشت که: «با تهیه سوالات استاندارد معلمان می‌توانند از سوگیری‌های ناشی از آزمون الکترونیکی بکاهند و ارزشیابی را بصورت رسمی‌تر و جدی‌تر تلقی کنند». علاوه بر این برخی معلمان شرکت‌کننده در مصاحبه استفاده از سوالات تشریحی به جای تستی و طرح سوالات خارج از کتاب را از راهبردهای ارزشیابی با کیفیت عنوان کردند.

۵-۲ توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان

به زعم معلمان یکی از چالش‌های ارزشیابی بصورت الکترونیکی مشکلات مربوط به دانش‌آموزان است اما در صورتی که بتوان مشکلات آنان را به موقع شناسایی و برطرف کرد، ارزیابی عملکرد آنان به نحو مطلوبی صورت گیرد. یکی از معلمان در بیان اهمیت توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان بیان کرد: «یک معلم خوب باید با همکاری اولیای شاگردان سعی در ایجاد شرایط مطلوب و آماده نمودن آنان برای حضور فعال در جلسات کلاسی داشته و در زمان ارزشیابی با یک برنامه زمانی مرتب و از پیش تعیین شده، امکان بروز مشکلات احتمالی را به حداقل برساند. هنگامی که دانش‌آموزان به این باور برسند که حضور آنان در کلاس درس برای معلمان و اولیای آنها مهم است و به نیازها و علایق آنان توجه می‌شود، با شور و اشتیاق بیشتری به فعالیت خود ادامه می‌دهند». ناگفته نماند توجه به ویژگی‌ها و نیازهای دانش‌آموزان و سوق دادن فرآیند ارزشیابی به سوی نیازها و علایق آنان می‌تواند بر نتایج ارزشیابی تاثیر مثبت و سازنده ای داشته باشد.

۶-۲ نظارت دقیق و مستمر معلم

نظارت دقیق و مستمر معلم از ارکان اساسی یک ارزشیابی پویا و اثربخش است. در شرایطی که امکان نظارت دقیق و مستمر برای معلمان به سختی امکان‌پذیر است، معلمان می‌توانند با شناخت صحیح توانمندی‌های شاگردان و بکارگیری راهبردهای موثر، به نحو احسن بر عملکرد تحصیلی و فرآیند ارزشیابی آنان نظارت دقیق و مستمر داشته باشند. یکی از معلمان شرکت‌کننده در مصاحبه در این خصوص معتقد بود: «در شرایط آموزش الکترونیکی معلمان می‌توانند در طول تشکیل کلاس‌ها نسبت به شناخت توانایی‌های دانش‌آموزان حساس بوده و با دقت نظر بیشتری بر عملکردهای آنان نظارت داشته باشند. این نظارت دقیق و مستمر معلم در طول تشکیل کلاس‌ها سبب می‌شود تا در هنگام ارزشیابی نیز با تدابیر عملی، نظارت مطلوب‌تری را با مشارکت اولیای آنان داشته باشند». در مجموع، اکثر معلمان نظارت دقیق و مستمر معلمان را منوط به شناخت و آگاهی آنان از علایق، توانایی‌ها و عملکردهای تحصیلی تک تک شاگردان دانستند.

۷-۲ جلب مشارکت خانواده‌ها

اغلب پاسخگویان معتقدند عدم مشارکت خانواده‌ها در فرآیند ارزشیابی و عدم همکاری با معلمان از چالش‌های اصلی ارزشیابی در شبکه شاد به شمار می‌رود. لذا جلب مشارکت والدین می‌تواند راهبردی موثر در بهبود کیفیت ارزشیابی تلقی شود و معلمان در مصاحبه‌های خود به این عامل به عنوان راهبردی اثر بخش و مکمل فعالیت‌های آموزشی معلمان اشاره کردند. به اعتقاد آنان «در شرایط آموزش از راه دور، معلمان می‌توانند از قبل با اولیای دانش‌آموزان به گفت و گو و تشریح مساعی پرداخته و با توجه آنان در خصوص اهمیت فعالیت‌های آموزشی دانش‌آموزان در این برهه زمانی، آنان را به مشارکت جدی در کلیه امور آموزشی از جمله فرآیند ارزشیابی فرا خوانند».

جدول ۳: خلاصه مهمترین راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی

مقوله اصلی	مضمون‌های اصلی	مضمون‌های فرعی	کدهای توصیفی
راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد	استفاده از قابلیت‌های سایر برنامه‌ها نظیر سایت همگام، آزمون ساز و... در کنار شبکه شاد	این امکان وجود دارد که دانش‌آموزان از منابع گوناگون برای یادگیری مطالب درسی استفاده کنند	کدهای توصیفی
		استفاده از قابلیت‌های سایر برنامه‌ها	
راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد	بررسی‌های کارشناسانه و افزودن امکانات بیشتر به شبکه شاد برای بهبود ارزشیابی	برنامه‌های آموزش مجازی همانند برنامه شاد، باید از قابلیت‌های بروز بیشتری در جهت آموزش و انتقال مطالب درسی استفاده کند.	کدهای توصیفی
		بررسی‌های کارشناسانه و افزودن امکانات بیشتر به شبکه شاد برای بهبود ارزشیابی	
امکان برگزاری ارزشیابی تصویری	فراهم نمودن زمینه برگزاری آزمون بصورت آنلاین و تصویری	استفاده از برنامه شاد محدودیت زمانی و مکانی را هم در ارائه مطالب درسی و هم در ارزشیابی دانش‌آموزان از بین برده است.	کدهای توصیفی
		فراهم نمودن زمینه برگزاری آزمون بصورت آنلاین و تصویری	
امکان برگزاری ارزشیابی تصویری	برگزاری ارزشیابی تصویری یا پخش زنده در شبکه شاد بصورت فردی و گروهی	فضای مجازی بستری مناسبی را برای آموزش ایجاد کرده و بهره‌گیری از قابلیت‌های تصویری و یا نشست‌های گروهی را جهت فهم بهتر مطالب میسر کرده است	کدهای توصیفی
		فضای مجازی بستری مناسبی را برای آموزش ایجاد کرده و بهره‌گیری از قابلیت‌های تصویری و یا نشست‌های گروهی را جهت فهم بهتر مطالب میسر کرده است	

با استفاده از شبکه شاد امکان ارزشیابی به صورت های گوناگون وجود دارد.	استفاده از ارزشیابی - های تکوینی و انواع مختلف ارزشیابی	بهره گیری از ارزشیابی بصورت تلفیقی
برنامه شاد می تواند با ذخیره کردن داده های مربوط به دانش آموزان (به صورت اماری) میزان پیشرفت دانش آموزان را رصد کرده و در اختیار معلم قرار دهد.	تهیه پوشه الکترونیکی و جمع - آوری مستندات	
استفاده از برنامه شاد این امکان را به مربیان آموزشی می دهد که براساس کلیه شاخص های آموزشی، عملکرد تحصیلی دانش آموزان را کنترل کنند.	بررسی و در نظر داشتن کلیه شاخص - های عملکردی دانش آموزان	
برنامه شاد با ثبت ارزیابی های دوره ای از نحوه انجام تکالیف درسی و امکان پرسش و پاسخ، به ارزیابی مطلوب از پیشرفت دانش آموزان کمک میکند	ارزشیابی از روی فعالیت ها، تکالیف و پرسش و پاسخ کلاسی	
هر بار ارزشیابی از طریق برنامه شاد این امکان را به معلمان می دهد که در ارتباط با پایایی و روایی آزمون های برگزار شده و نهایتاً اصلاح و تعدیل آن ها تصمیمات لازم را اتخاذ کنند	بهبود کیفیت و بالا بردن ارزش سوالات آزمون	طرح سوالات استاندارد و باکیفیت
در ارزشیابی مجازی، بدلیل اجبار به رعایت استانداردهای آموزشی ضمن بهره گیری از قابلیت های سیستم، بر جامعیت ارزشیابی افزوده می شود.	جامع و کامل بودن سوالات ارزشیابی	
این قابلیت در بستر برنامه شاد وجود دارد که از انواع سوالات در برگزاری آزمون ها استفاده کرد.	استفاده از انواع سوالات در فرآیند ارزشیابی	
پس از ارزشیابی مجازی، نتایج بلافاصله به دانش آموز نشان داده شده و نقاط ضعف و پاسخ های نادرست مشخص می گردد.	ارائه بازخورد فوری و سازنده به دانش آموزان	توجه به ویژگی های دانش آموزان
برنامه شاد می تواند بر کیفیت تعامل و ارتباطات دوطرفه بین دانش آموزان و معلمان بیافزاید.	فراهم نمودن زمینه تعامل و ارتباط دوطرفه	
برنامه شاد با بهره گیری از تحلیل های اماری می تواند براساس ارزشیابی های مختلف صورت گرفته اطلاعات مفیدی را از پیشرفت دانش آموزان ارائه	افزایش شناخت و آگاهی معلمان از ارزشیابی بصورت	نظارت دقیق و مستمر معلم

دهد. ضمن اینکه در خصوص فرایند ارزشیابی مجازی نیز تجربه و آگاهی معلمان افزایش می یابد.	الکترونیکی در شبکه شاد		
نیاز است تدابیری در نظر گرفته شود که معلمان بتوانند نکات مهم و نواقص احتمالی در فرایند ارزشیابی را به دانش آموزان متذکر شوند	توضیح دستورالعمل- های آزمون و رفع ایرادات احتمالی		
نظارت دقیق و مستمر معلم، ضامن صحت نتایج ارزشیابی است.	اطمینان معلم از نتایج حاصل از ارزشیابی با انجام نظارت دقیق و مستمر		
در برنامه شاد باید این امکان فراهم گردد که والدین بصورت فعال، فرایند ارزشیابی دانش آموزان را رصد کنند. مشارکت والدین میتواند منجر به افزایش اثربخشی فرایند ارزشیابی و بهبود نتایج گردد.	نظارت دقیق و مشارکت والدین در فرایند ارزشیابی		
استفاده از سیستم های آموزش مجازی همواره این دغدغه را در والدین ایجاد می کند که میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به چه صورتی است. لذا برنامه شاد باید بتواند از طریق ارائه خدمات متنوع نظارتی این دغدغه را پاسخ دهد.	مسئولیت پذیری و دلسوزی والدین	جلب مشارکت خانواده ها	
بهره گیری از فضای مجازی و بالتبع آن آموزش غیرحضور، قبل از هر چیز نیازمند فرهنگ سازی مناسب و آگاهی عمومی والدین است.	توجه والدین و فرهنگ سازی مناسب		

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به شناسایی چالش ها و راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد با نگاهی نقادانه و رویکردی پدیدارشناسانه پرداخته و مهمترین چالش ها و راهبردهای آن را در شرایطی که آموزش مجازی نسبت به قبل اهمیت بیشتری پیدا کرده است، مورد بررسی قرار داده است. آموزش مجازی در دوره ابتدایی پیش نیازها، روش های تدریس و حتی ارزشیابی های ویژه خود را می طلبد که در برخی از مناطق کشور، شرایط و زیرساخت های آن هنوز به نحو احسن مهیا نشده است. با این حال شکی نیست که آموزش الکترونیکی فرصت مغتنمی است که می تواند در بازنگری و افق گشایی ساختارها و فرآیندهایی که آموزش و پرورش را از ماهیت اصلی خود دور کرده است، موثر باشد (سلیمی و فردین، ۱۳۹۹). با

این تفاسیر بررسی جایگاه ارزشیابی در آموزش‌های الکترونیکی شبکه شاد و شناسایی مهمترین چالش‌ها و بکارگیری راهبردهای موثر در دوره ابتدایی جهت حصول به بهترین نتایج عملکردی از ضرورت‌های پژوهش‌هایی از این دست می‌باشد. ارزشیابی یکی از ارکان مهم فعالیت‌های آموزشی و از عناصر تاثیر گذار برنامه درسی است که در فرآیندهای یاددهی-یادگیری از اهمیت بسزایی برخوردار است. لذا در شرایطی که آموزش به سمت الکترونیکی شدن و برگزاری کلاس‌های مجازی پیش رفته، لزوماً بایستی تمام ابعاد و ارکان فعالیت‌های آموزشی و یا عناصر برنامه درسی و به تبع آن فرآیند ارزشیابی به این سمت و سو کشانده شود. از آن جا که فعالیت‌های آموزشی مدارس کشور در شرایط کنونی از طریق شبکه شاد در جریان است، فرآیند ارزشیابی در این شبکه برای معلمان بسیار چالش برانگیز بوده و نتوانسته جایگاه واقعی خود را در بین فعالیت‌های آموزشی معلمان و حتی دانش‌آموزان پیدا کند. بدین منظور شایسته است با بهره‌گیری از تجارب زیسته خود معلمان، مهمترین چالش‌ها شناسایی شده و با ارائه راهبردهایی اصولی و کارآمد، فرآیند ارزشیابی الکترونیکی، جایگاه واقعی خود را پیدا کند. در این راستا بعد از کشف، تحلیل و بازنمایی عمیق دیدگاه‌های معلمان مشارکت کننده در مصاحبه، مهمترین چالش‌های فرآیند ارزشیابی در شبکه شاد شامل؛ زیر ساخت‌های ضعیف شبکه شاد، اعتبار پایین ارزشیابی، مشکلات مربوط به دانش‌آموزان، عدم نظارت دقیق معلم، عدم مشارکت خانواده‌ها، عدم برقراری ارتباط دوسویه و استرس، اضطراب و تنش بالا دسته بندی شد. این بخش از یافته‌ها بطور مستقیم و حتی غیر مستقیم با نتایج حاصل از تحقیقات گوانگول و همکاران (۲۰۲۰)، دراکوا و آنتوی (۲۰۲۱)، عباسی، حجازی و حکیم زاده (۱۳۹۹) و حاجی، محمدی مهر و محمد آذر (۱۴۰۰)، کرامتی، رحیمی و انسی (۱۴۰۱) همسو می‌باشد. هر چند که مطالعه موردی برخی از این محققان در آموزش عالی صورت گرفته اما هدف کلی این تحقیقات، بررسی چالش‌های ارزشیابی در آموزش‌های الکترونیکی بوده است. گوانگول و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی چالش‌های ارزشیابی از راه دور در آموزش عالی، زیر ساخت‌های ضعیف و عدم صداقت تحصیلی را جزو مهمترین چالش‌ها عنوان کرده‌اند که با یافته‌های این تحقیق همخوانی دارد. کرامتی، رحیمی و افرا (۱۴۰۱)، عباسی و همکاران (۱۳۹۹) و همچنین حاجی و همکاران (۱۴۰۰)، عدم نظارت دقیق معلم و بروز پدیده تقلب (به اصطلاح اعتبار پایین ارزشیابی) را همانند یافته‌های این پژوهش از مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد عنوان کرده‌اند. در مجموع آن چه که در تبیین این بخش از یافته‌ها مشخص است معلمان اکثراً به مهمترین چالش‌های ارزشیابی در شبکه شاد واقف بوده و در اکثر موارد بین آنان اتفاق نظر و هماهنگی مشاهده می‌شود. پس از شناسایی این چالش‌ها، در مرحله بعد که به نوعی بخش اصلی پژوهش می‌باشد کلیه راهبردهایی که معلمان دوره ابتدایی برای اثربخشی و کارآمدی هر چه بیشتر فرآیند ارزشیابی در شبکه

شاد به آن‌ها اشاره کرده‌اند مورد تجزیه و تحلیل و تفسیر عمیق قرار گرفتند. در مجموع مقوله‌های چون استفاده از قابلیت‌های سایر برنامه‌ها، امکان برگزاری ارزشیابی تصویری، بهره‌گیری از ارزشیابی بصورت تلفیقی، طرح سوالات استاندارد و با کیفیت، توجه به ویژگی‌های دانش‌آموزان، نظارت دقیق و مستمر معلم و جلب مشارکت خانواده‌ها از مهمترین راهبردهای ارزشیابی موثر در شبکه شاد از دیدگاه معلمان دوره ابتدایی می‌باشند. این بخش از یافته‌ها نیز به صورت مستقیم و حتی غیر مستقیم با نتایج حاصل از پژوهش‌های گوانگول و همکاران (۲۰۲۰)، برینک و بارتز (۲۰۱۷)، عبدلی و محمد حسنی (۱۳۹۴) و رضایی (۱۳۹۹) همسو و هم راستا می‌باشد. گوانگول و همکاران (۲۰۲۰) در بخش راهبردهای ارزشیابی از راه دور، ترکیب روش‌های مختلف ارزشیابی بصورت آنلاین را از موثرترین راهبردها قلمداد کرده‌اند. همچنین رضایی (۱۳۹۹) در معرفی راهبردهای ارزشیابی در دوران کرونا به استفاده از ارزشیابی‌های چندگانه یا تلفیقی پرداخته و به زعم وی، بسنده کردن به یک روش ارزشیابی موجب کاهش اعتبار ارزشیابی خواهد شد. تنها نکته ای که باید مدنظر قرار گیرد آن است که از آن جا که برخی از این راهبردها و مقوله‌ها در پژوهش‌های پیشین، برای آموزش‌های مجازی در آموزش عالی استنباط شده‌اند، در خصوص استفاده برای فرآیند‌های آموزشی در مدارس طبیعتاً نیازمند بررسی و کارشناسی دقیق تر و عمیق تری می‌باشند. با توجه به یافته‌های حاصل از مجموع چالش‌ها و راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد باید به این نکته مهم توجه داشت که از طراحی و بکارگیری این شبکه زمان زیادی نمی‌گذرد و هنوز تا رسیدن به سطح ایده آل فاصله دارد. اگرچه شبکه شاد قابل قیاس و هم سطح با سایر پیام‌رسان‌ها یا پلتفرم‌های آموزشی نیست اما در یکپارچه سازی آموزش در سراسر کشور و تحقق عدالت آموزشی نقش موثری داشته و از نقاط قوت خوبی هم برخوردار است. نتایج تحقیق نشان داد که از مهمترین چالش‌های ارزشیابی می‌توان به ضعف زیرساخت‌های فناورانه و مشارکت پایین خانواده و دانش‌آموزان در استفاده از این شبکه اشاره کرد. باید در نظر داشت که ایجاد تغییر سخت و زمانبر است و دستیابی به نتیجه دلخواه زمانی حاصل می‌شود که اذهان استفاده کنندگان از این نوع سیستم‌های آموزشی آماده باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد با اتخاذ رویکردهای فرهنگی و با ایجاد برنامه‌های آموزشی حضوری و غیر حضوری (استفاده از فضای مجازی و یا شبکه‌های ارتباط جمعی) اذهان خانواده‌ها و دانش‌آموزان برای بهره‌گیری مطلوب‌تر از این فضا آماده گردد. با درگیر کردن خانواده‌ها در فرآیند‌های آموزشی می‌توان علاوه بر کاهش استرس و اضطراب، بستر مناسبی را برای برقراری ارتباط دوسویه بین معلم و دانش‌آموز ایجاد کرد. از آنجا که اختلال اینترنتی مانع مهمی در فرآیند آموزش الکترونیکی است، پیشنهاد می‌گردد کلاسهای برگزار شده به صورت آفلاین نیز در اختیار دانش‌آموزان قرار داده شود تا در صورت نیاز دانش‌آموزان، امکان مراجعه مجدد

وجود داشته باشد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد برخی از مهمترین راهبردهای ارزشیابی در شبکه شاد، استفاده از قابلیت‌های سایر برنامه‌ها و همچنین جلب مشارکت خانواده‌ها می‌باشد. لذا پیشنهاد می‌گردد با بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی و ارائه آموزش‌های عمومی برای خانواده‌ها و آموزش‌های تخصصی برای معلمان، بستر لازم جهت استفاده بیشتر از امکانات این شبکه فراهم گردد. در نهایت باید در نظر داشت که آموزش‌های مجازی در کشور ما عمر نه‌چندان طولانی دارد و خصوصاً در ارتباط با آموزش مجازی دانش‌آموزان ابتدایی عمر آن حتی به چهار سال هم نمی‌رسد. لذا محقق در دستیابی به افراد خبره با محدودیت مواجه بود. این امر می‌تواند اثر بخشی نتایج و همچنین تعمیم‌پذیری یافته‌های تحقیق را کاهش دهد. به محققان آتی نیز پیشنهاد می‌گردد، با افزایش روزافزون تجربه معلمان و گسترش کاربرد شبکه شاد، موضوع تحقیق را در جامعه آماری دیگر با شرایط خبرگی متفاوت انجام داده و نتایج را مورد مقایسه قرار دهند.

منابع

- براری، نوری؛ اعلامی، فرنوش؛ رضایی نژاد، مرتضی و خراسانی، اباصلت (۱۳۹۸). ارزشیابی از اهداف سطوح عالی یادگیری در محیط های یادگیری الکترونیکی (استانداردها و شاخص ها)، *نشریه علمی آموزش و ارزشیابی*، ۱۱۴(۱)، ۸۵-۹۶.
- تقی زاده، عباس؛ حاتمی، جواد و قاسمی، مریم (۱۳۹۷). شناسایی قابلیت های سنجش تکوینی در محیط های یادگیری مجازی، *پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۶(۲۱۱): ۴۳-۶۲.
- حاجی، جمال؛ محمدی مهر، مژگان و محمد آذر، حدیقه (۱۴۰۰). بازنمایی مشکلات آموزش در فضای مجازی با استفاده از برنامه شاد در دوره پاندمی کرونا: یک مطالعه پدیدار شناسی، *فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، ۱۱(۳)، ۱۵۳-۱۷۴.
- حیدری، فاطمه؛ کشمیری، عاطفه السادات (۱۴۰۲). مروری بر انواع روش های ارزیابی الکترونیکی: یک مرور هدمند، *افق توسعه آموزش علوم پزشکی*، دوره ۱۳، شماره ۴.
- جاودانی، محمد؛ اناری نژاد، عباس (۱۳۹۷). ارزشیابی کیفیت عناصر برنامه درسی آموزش الکترونیکی، *مجله پژوهش های برنامه درسی*، ۸(۱)، ۱۰۴-۱۲۲.
- دوچی، بی بی حلیفه؛ مقیمی، زهرا؛ حاجیلو، وحید (۱۴۰۰). تاثیر برنامه آموزش مجازی شبکه شاد بر کارآمدی معلمان و ارتقای سطح یادگیری دانش آموزان، *مجله مدیریت بر آموزش سازمان ها*، ۱۰(۳)، ۵۱-۷۸.
- دره سیبی، طیبه؛ منتظر، غلامعلی (۱۳۹۹). طراحی مدل امادگی اجرای ارزشیابی الکترونیکی، اولین کنفرانس ملی آسیب شناسی آموزش و یادگیری الکترونیکی، تهران.
- رضایی، علی محمد (۱۳۹۹). ارزشیابی از آموخته های دانشجویان در دوران کرونا: چالش ها و راهکارها، *فصلنامه روان شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی*، ۱۶(۵۶)، ۱۷۹-۲۱۴.
- سلیمی، سمانه؛ فردین، محمد علی (۱۳۹۹). نقش ویروس کرونا در آموزش مجازی؛ با تأکیدی بر فرصت ها و چالش ها، *فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۸(۲)، ۴۹-۶۰.
- عباسی، فهیمه؛ حجازی، الهه و حکیم زاده، رضوان (۱۳۹۹). تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت ها و چالش های تدریس در شبکه آموزشی دانش آموزان (شاد): یک مطالعه پدیدار شناسی، *فصلنامه تدریس پژوهی*، ۸(۳)، ۱-۲۴.
- عبدلی، سمانه؛ محمدحسینی، نسربین (۱۳۹۴). سنتز پژوهی مولفه ها، ابزار ها و روش های بکار رفته در ارزشیابی یادگیری الکترونیکی و ارائه الگویی جامع برای ارزشیابی آموزش الکترونیکی، *فصلنامه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی*، ۵(۹)، ۱۵۳-۱۷۲.
- مددلو، قهرمان؛ سعادت مند، زهره و یارمحمدیان، محمدحسین (۱۳۹۷). مولفه های مشارکت والدین در برنامه های درسی دوره ابتدایی با تأکید بر عنصر ارزشیابی، *علوم اجتماعی*، ۱۲(۴۳)، ۸۱-۱۰۰.

نارنجی‌ثانی، فاطمه؛ پورکریمی، جواد؛ حجازی، سمانه (۱۳۹۹). شناسایی مؤلفه‌های ارزشیابی نظام یادگیری الکترونیکی، نشریه علمی فناوری آموزش، ۱۵(۲)، ۳۳۷-۳۲۲.

Anderson T. (2016). *Theories for learning with emerging technologies in Distance Education* .

Colaizzi, P.F. (1978). *Psychological research as a phenomenologist views it*. In: Valle, R.s and King, M., Eds., *Existential-Phenomenological Alternatives for Psychology*, Oxford University Press, New York, 48-71.

Darkwa1 B F & Antwi S. (2021). From Classroom to Online: Comparing the Effectiveness and Student Academic Performance of Classroom Learning and Online Learning, *Open Access Library Journal*, Vol.8 No.7, 1-22 .

Fiseha M. Guangul, Adeel H. Suhail, Muhammad I. Khalit & Basim A. Khidhir. (2020). Challenges of remote assessment in higher education in the context of COVID-19: a case study of Middle East College, *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, volume 32, 519-535.

Heber S, G & Helm C. (2020). COVID-19 and schooling: evaluation, assessment and accountability in times of crises reacting quickly to explore key issues for policy, practice and research with the school barometer: *Educational Assesment, Evaulation and Accountability*, 32, 237-270 .

Hemby, K. V., Wilkinson, K., & Crews, T.B. (2006). Converting assessment of traditional classroom assignments to the elearning environment, *Online Journal for Workforce Education and Development*. II, 2.

Kebritchi, M. Lipschuetz, A & Santiago, L. (2017). Issues and Challenges for Teaching Successful Online Courses in Higher Education: A Literature Review, *Journal of Educational Technology system*, V 46 (1), 4-29 .

Nicol, R. (2014). Entering the fray: The role of outdoor education in providing nature – based experiences that matter. *Educational philosophy and Theory*, 46 (5), 449-461 .

Nolen S B. (2011). The role of educational system in the link between Formative Assessment and Motivation, *Theory in to practice*, 50, 319-326 .

Rutgers. (2020). *Remote exams and assesments*, Retrieved from, <https://sasoue.Rutgers.edu/teaching-leraning/remote-exam-assessment#special-advice-for-open-book-assessment-in-quantitative-courses> .

Identify the challenges and evaluation strategies in Shad Network with a phenomenological approach

Majid kahrazahi, Zahra moghimi, Vahid hajilou

Abstract

The present study has investigated and deeply analyzed the challenges and strategies of the evaluation process in the student educational network (SHAD). The research has a qualitative approach and is applied in terms of purpose and descriptive and analytical in terms of nature and has been carried out using phenomenology. The statistical population of all primary school teachers working in the academic year 2019-2020 in the central part of Mirjaveh city includes 120 teachers in 10 schools of primary school. The statistical sample of the research was selected. The data collection tool is a semi-structured interview and it was conducted in person and in the form of 6 questions, 3 of which are related to evaluation challenges and 3 questions are related to evaluation strategies. After conducting the interview, in order to analyze the data, the seven-step strategy of Claesi was used. Also, the ability to confirm through detailed reviews and revisions of the data, interpretations and findings of this study has been achieved by looking at previous studies. The results showed that the most important evaluation challenges include weak infrastructure, low credibility of evaluation, students' problems, lack of strict teacher supervision, lack of family participation, lack of two-way communication, anxiety and high tension. Using the capabilities of other programs, holding video evaluations, taking advantage of consolidated evaluations, designing standard questions, paying attention to the characteristics of students, continuous teacher supervision, and attracting the participation of families are among the most important evaluation strategies in the network SHAD.

Keyword: Virtual Education, Evaluation, Phenomenology, SHAD Network.